

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokous 22, 3/2014

PÖYTÄKIRJA

Aika 3.6.2014, klo 10:15–12:15

Paikka MMM, Mariankatu 23, Helsinki, kokoushuone Kartano (2. krs).

Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

Jäsenet ja (varajäsenet) **läsnä olleet tummennetulla**

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja
(**Pirjo Kortnesniemi**, varapuheenjohtaja, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry.)

Riitta Heinonen, maa- ja metsätalousministeriö
(Pirkko Skutnabb, maa- ja metsätalousministeriö)

Jaana Mikkola, Elintarviketurvallisuusvirasto
(**Taina Mikkonen**, Elintarviketurvallisuusvirasto)

Tapio Palmu, Lounais-Suomen aluehallintovirasto
(**Taina-Riitta Seppälä**, Lounais-Suomen aluehallintovirasto)

Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
(Sami Kilpeläinen, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry)

Johan Åberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.
(Tomas Långgård, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.)

Saara Kupsala, Itä-Suomen yliopisto
(Birgitta Wahlberg, Åbo Akademi)

Jarkko Niemi, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus
(**Tiina Reilas**, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus)

Jaakko Mononen, Itä-Suomen yliopisto
(Mari Heinonen, Helsingin yliopisto)

Päivi Lahti, Helsingin yliopisto
(Markku Oksanen, Turun yliopisto)

Salla Tuomivaara, Eläinsuojeluliitto Animalia ry
(Sami Säynevirta, Eläinsuojeluliitto Animalia ry)

Kati Pulli, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
(Maria Lindqvist, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

Sanna Nokka, ProAgria Keskusten Liitto ry
(Pirkko Taurén, Faba osk.)

Elias Jukola, HKScan oyj
(Tuomas Herva, AtriaNauta)

Matti Kalervo, Kesko oyj
(Sari Ristaniemi, SOK)

Juha Beurling, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
(Annikka Marniemi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry)

Sari Salminen, eläinsuojeluasiamies

Satu Raussi, sihteeri, Eläinten hyvinvointikeskus EHK
Tiina Kauppinen, tiedottaja, Eläinten hyvinvointikeskus EHK

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:15.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokous todettiin ajoissa koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Päätettiin vaihtaa asioiden käsittelyjärjestystä niin, että esityslistan kohta 6 (Muut asiat) käsitellään ennen esityslistan kohtaa 5 (Eläinten olennaiset käyttäytymistarpeet). Kokouksessa oli läsnä 18 henkilöä, yhteensä 17 neuvottelukunnan jäsentä. Heistä 13 oli varsinaista ja 4 varajäsentä. Kutsuttuna paikalla oli 1 henkilö.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen (1.4.2014) pöytäkirja hyväksyttiin. **Pöytäkirja** löytyy neuvottelukunnan sähköiseltä sivulta.

4. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä

Eläinsuojelulain kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä keskittyy tällä viikolla pidettävässä kokouksessa eläinten hoitoon liittyviin asioihin. Valtioneuvoston asetusta turkiseläinten suojelusta uudistava ryhmä kokoontuu tällä viikolla. Eläinsuojelulain kokonaisuudistustyön ohjausryhmän seuraava kokous on peruttu, kokous siirtyy syyskuuhun. Lakiuudistukseen liittyvä selvitys hevosten pilttuussa pidosta on valmistunut. Selvitys löytöeläintoiminnasta valmistuu pian. Nautojen parressa ja pihatossa pidon selvitys valmistuu syyskuun loppuun mennessä ja eläinsuojelulain valvonnan valtiollistamisen selvitystyö on valmis lokakuun loppuun mennessä. Lakiuudistusta valmistelevat ryhmät odottavat saavansa neuvottelukuntien valmistelemaat eläinten olennaisten käyttäytymistarpeiden asiakirjat käsittelyyn.

5. Muut asiat

Eläimen asema ja arvo seminaari, Sari Salminen

Eläinsuojeluasiamies kertoi Eläimen asema ja arvo seminaarista, joka pidettiin Säätytälolla Helsingissä 15.5.2014. Seminaari oli suunnattu eläinneuvottelukuntien (tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta, seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta sekä tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta) jäsenille ja varajäsenille. Seminaarissa oli noin 50 osallistujaa. Jaakko Mononen alusti eläinten tunteiden biologiasta sekä siitä, miten eläinten tunteita voidaan biologisesti arvioida. Filosofisen näkökulman eläinten asemaan ja arvoon esitti Elisa Aaltola. Hän alusti siitä, millaisia näkökulmia eläinten asemasta ja arvosta filosofeilla on ollut ja on sekä siitä, onko ihmisellä ylipäänsä oikeutta käyttää eläimiä mihinkään tarkoitukseen. Eläinten oikeudellisesta asemasta ja arvosta alusti Birgitta Wahlberg. Hän kertoi, että eläinten oikeudellinen asema voidaan jakaa kolmeen eri näkökulmaan: 1) suojelu- ja hyvinvointinäkökulma, jossa tunnustetaan eläimet tunteviksi, mutta eläimille ei anneta oikeuksia, eikä eläinten käyttöön tavoitella muutoksia 2) itseisarvonäkökulma, jossa eläimelle annetaan arvo, joka on riippumaton eläimen arvosta ihmiselle. Tämä näkökulma rajoittaisi eläinten käyttöä nykyisestä ja 3) oikeusnäkökulma, jossa eläimellä olisi oikeuksia ja eläinten kanssa toimivalla velvollisuuksia. Alustus herätti paljon keskustelua. Eläimen itseisarvoa on kaavailtu uuteen eläinsuojelulakiin, mutta itseisarvokäsitteen ei ole ajateltu rajoittavan eläinten käyttöä, vaan itseisarvoa on lakiin kaavailtu eläimen kunnioittamisen kautta. Kansanedustaja Maria Lohela eduskunnan eläinsuojeluryhmästä (eduskunnan eläinsuojeluryhmässä on noin 30 kansanedustajaa) esitti, miten kansanedustaja voi omalla työllään vaikuttaa eläinten hyvinvointiin. Eläinsuojeluasiamiehen mielestä seminaarissa oli paljon hyvää keskustelua ja hän toivoi keskustelun jatkuvan myös neuvottelukunnassa, jopa niin, että neuvottelukunta antaisi oman näkemyksensä siitä, mikä on eläimen asema ja arvo yhteiskunnassa. Yksittäisen eläimen aseman ja arvon ei pitäisi riippua siitä, mihin eläintä käytetään.

Todettiin, että eläimen asemasta ja arvosta on aina ollut monenlaisia filosofisia näkemyksiä. Eläinten tunteisiin liittyen todettiin, että eläinlääkärit kyllä praktiikassaan tunnustavat eläinten tunteita, kuten ahdistusta, jota voidaan myös lääkitä. Nisäkkäiden tunteiden olemassaolosta lienee yhteisymmärrys, mutta entä vaikkapa kalojen. Eläinsuojelulakia uudistava työryhmä on jo kirjannut lakiuudistusehdotukseen kohdat eläimen asemasta ja arvosta, mutta lakiesityksen kokonaisuuden valmistuttua on esitykseen mahdollista vaikuttaa lausuntokierroksella. Kysymykseen milloin lakiuudistus on valmis lausuntokierrokselle, ei osattu ministeriöstä vielä vastata.

Keskusteltiin kuinka kansalaisia aktivoidaan keskustelemaan eläinten asemasta ja arvosta ja eläinsuojelulakiuudistuksesta. Todettiin, että Suomessa ei järjestetä ensi vuonna EuroFAWC seminaaria eikä Eviran yleisölle avointa eläinten hyvinvointiseminaaria. Todettiin, että syksyllä pidetään ETT:n 20 -vuotisseminaari, jonka yhteyteen voisi mahdollisesti järjestää seminaarin tai sidosryhmätilaisuuden (jossa tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta voisi olla mukana) hyvinvointiteemalla. Eläinsuojeluasiamies kertoi, että hänellä ja Eläinten hyvinvointikeskuksella on tarkoitus järjestää pienimuotoinen seminaari eläinalan ihmisille, jossa eri tuotantoalojen edustajat alustaisivat eläinten käyttäytymistarpeista oman sektorinsa osalta.

Saatiin tiedoksi, että eläinsuojeluasiamies on kirjoittanut eläimen asema ja arvo seminaarista **blogissaan**.

Eläinsuojelulain uudistuksen asioiden ennakointi, Kati Pullin lista

Kati Pulli esitteli eläinsuojelulain uudistustyön alkuvaiheen sidosryhmävastauksista kootun listan tuotantoeläimiä koskevista hyvinvointiasioista, joita ei vielä ole lakiuudistustyössä käsitelty, mutta jotka tulevat vielä käsittelyyn. Keskeisimpiä ovat sallitut toimenpiteet. Olisiko joitakin nykyisen lainsäädännön sallimia toimenpiteitä syytä kieltää tai vaatia toimenpiteisiin rauhoitus ja/tai kivunlievitys tai vaihtoehtoisesti tulisiko joitakin nykyisin lainsäädännössä listaamattomia toimenpiteitä sallia? Neuvottelukunta on ottanut aiemmin kantaa sikojen kastraatioon ja vasikoiden nupoutukseen. Molemmat kannanotot löytyvät **neuvottelukunnan nettisivulta**. Esimerkkejä nyt sallituista kivuliaista toimenpiteistä, joiden yhteydessä ei vaadita kivunlievitystä, ovat pääsikaritsoiden ja porohirvaiden kastraatiot. Nämä toimenpiteet aiheuttavat eläimille kipua, tuskaa ja kärsimystä.

Keskusteltiin eläimistä mitattavien indikaattorien käytöstä lainsäädännössä. Broilerien jalkapohjien kuntoa arvioidaan teurastamoilla ja jalkapohja-arvioita käytetään lintujen yhtenä hyvinvoinnin indikaattorina broilerien suojelua koskevan direktiivin mukaisesti. Jos broileritilalta tulee teurastamoon lintuja, joiden jalkapohjat ovat huonot, niin prosessi käynnistyy selvittämällä, mistä huono jalkapohjien kunto johtuu. Jos syy on broilerituottajasta riippumaton, niin tuottajalle ei tule asiasta sanktiota. Eläimestä mitattavien arviointimenetelmien käyttö on tuotu esiin EU:n uudessa hyvinvointistrategiassa, jonka yhtenä perusteena on ollut EU:n rahoittama Welfare Quality® projekti ja sen tulokset. Keskusteltiin samantyyppisistä hyvinvointi-indikaattoreista muilla tuotantoeläimillä kuin broilereilla, ja mitä **hyvinvointi-indikaattoreita** eri lajeilla on. Elinkeinolla on jo käytössä sekä sika- että nautasektorilla eläimistä arvioitavia hyvinvoinnin indikaattoreita muun muassa kuolleisuus, hylkäykset, hännänpurenta, likaisuus, lapahaavat ja sairastavuus. Näitä arvioidaan terveydenhuoltokäynneillä ja tulokset dokumentoidaan terveydenhuollon tietojärjestelmiin. Suomessa esimerkiksi sikojen hännänpurentaa arvioidaan kaikissa ikäryhmissä, joten ongelmatilat on mahdollista tunnistaa vaikka lihasikalaan tulisi jo aiemmin hännänpurentan uhriksi joutunut sika. Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto EFSA:n mukaan sian häntäterveys on keskeinen sikojen hyvinvointi-indikaattori. EFSA on tehnyt aiheesta kattavan selvityksen, jossa Sikavan aineisto vuosilta 2011 ja 2012 oli merkittävänä lähdeaineistona. Selvityksen syynä oli se, että lähes kaikissa Euroopan maissa, Suomea ja Ruotsia lukuun ottamatta, sian saparo katkaistaan porsaen ensimmäisten elinpäivien aikana, vaikka hännän katkaisu on EU-lainsäädännössä kielletty. Asiaan halutaan muutosta.

Neuvottelukunnassa esitettiin, että keskityttäisiin vapaaehtoisesti tehtyihin hyvinvointitoimiin (kuten indikaattorien käyttöön elinkeinon omissa järjestelmissä) sen sijaan, että keskityttäisiin lainsäädäntöön vietävään yksityiskohtaiseen mittaristoon. Toisaalta esitettiin, että lainsäädännöllä annetaan rajat, joiden puitteissa vapaaehtoisia toimia voidaan tehdä. Indikaattorien valinnan ja seurannan pitäisi olla avointa, jotta niihin voidaan ottaa kantaa. Käydään läpi tulevilla kokouksilla, mitä eläinten hyvinvoinnin seurannan tapoja elinkeinolla jo nyt on. Keskusteltiin nautojen lantapanssareista nautojen hyvinvointi-indikaattorina. Lantapanssari on naudalle kivulias, se heikentää eläimen hyvinvointia ja ruhon elintarvikehygieenistä laatua. Lantapanssarit teurasnaudoissa ovat lisääntyneet. Indikaattorit todettiin tarpeellisiksi, mutta on pohdittava, mitkä indikaattorit kuuluisivat lainsäädäntöön ja mitkä elinkeinon omiin ohjelmiin.

Listalla oli myös kysymys eläinjalostuksesta. Pitäisikö joidenkin eläinten ominaispiirteiden liiallinen jalostaminen tai tiettyjä piirteitä omaavien eläinten käyttö jalostukseen kieltää? Asiaa ei ehditty keskustella kauan, vaan todettiin, että pelkkä eläimelle haitallisen jalostuksen kieltäminen laissa ei vielä johda käytännön toimiin. Nykyisen eläinsuojelulain pykälää eläimelle haitallisen jalostuksen kieltämisestä ei ole käytetty lainkaan. Todettiin, että esimerkiksi urossinikettuja on jalostettu niin, että jalostus haittaa näiden eläinten hyvinvointia.

Listatuista asioista jäivät käsittelemättä ulkona kasvatettavat tuotantoeläimet ja niiden pitopaikka, eläinten tuotantokykyyn vaikuttaminen ja nykyisen eläinsuojeluasetuksen pykälä 14 (tarpeettoman kärsimyksen, kivun ja tuskan tuottaminen). Lisäksi otettiin esille kysymys pitäisikö tuotantoeläimille suoda mahdollisuus päästä ulos.

6. Eläinten olennaiset käyttäytymistarpeet: yleinen taso ja keskustelu google -ryhmässä esille nousseista aiheista

Päätettiin, että sihteeri valmistelee alustavan asiakirjan, esimerkiksi taulukkomuotoon, tuotantoeläinten olennaisista käyttäytymistarpeista yleisellä tasolla ja nimenomaan kaikkia lajeja koskevista käyttäytymistarpeista. Saatettiin tiedoksi, että seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnasta dosentti Laura Hänninen valmistelee seura- ja harrastuseläimiä koskevan yleisen tason olennaisien käyttäytymistarpeiden dokumentin. Tämä pyydetään myös tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan nähtäväksi ja toisin päin. Todettiin, että asiantuntijoiden valmistelemat lajikohtaisten käyttäytymistarpeiden dokumentit ovat hieman erilaisia ja osassa on käsitelty muutakin, kuin lajin olennaisia käyttäytymistarpeita. Tämän vuoksi päätettiin vetää pois neuvottelukunnan nettisivulta asiantuntijoiden tekemät pöytäkirjalitteet käyttäytymistarpeista. Yleisen tason asiakirjaan käytetään lajikohtaisia dokumentteja hyväksi ja otetaan näistä esimerkkejä käyttäytymistarpeista. Jos tietoa käyttäytymistarpeista ei ole riittävästi, esimerkiksi kalojen osalta, niin tästä mainitaan yleisen tason asiakirjassa. Siipikarjan osalta lisätään käyttäytymistarpeisiin liikkumisen ja lisääntymiskäyttäytymisen tarpeet. Ehdotettiin, että eläinten liikkumisen tarpeesta pitäisi neuvottelukunnassa keskustella muutenkin ja neuvottelukunnan tulisi muodostaa mielipide siitä, mikä on tuotantoeläinten hyvinvoinnin kannalta riittävää liikkumista. Yleisen tason kysymykseksi nostetaan myös eläinten ulkoilu. Miten neuvottelukunta suhtautuu eläinten ulkoiluun ja miten eläinten ulkoiluttaminen tehdään asianmukaisesti. Ministeriön edustaja toivoi, että tuotantoeläinten käyttäytymistarpeista saadaan lyhyt ja napakka tiivistelmä lakiuudistustyön tueksi. Huomautettiin, että esitettävien käyttäytymistarpeiden tulee olla tutkimusperustaisia.

Keskusteltiin turkiseläinten käyttäytymistarpeista ja asiaan liittyvästä maapohjasta. Toivottiin, että puhuttaessa maapohjan haitoista turkiseläinten kasvatuksessa puhuttaisiin myös maapohjan eduista samoille eläimille. Ketuilla on tarve kaivaa, hyppiä, leikkiä ja piiloutua, johon maapohja tarjoaa mahdollisuuden. Soopeleita ja hillereitä kasvatetaan Suomessa vähän ja soopelin käyttäytymistarpeista ei juuri tiedetä. Lemmikkihillereitä kutsutaan freiteiksi

ja frettien käyttäytymistarpeista tiedetään jonkin verran lemmikkieläinstatuksen vuoksi. Neuvottelukunta päätti kuitenkin alun perin rajata käyttäytymistarpeiden selvittämisen yleisimpiin tuotantoeläinlajeihin. Lainsäädännöllä tulisi kuitenkin ottaa kantaa vaikkapa chinchillan käyttäytymistarpeisiin.

Lisäksi keskusteltiin

Suuret eläintilat

Todettiin, että neuvottelukunta sai tiedoksi neuvottelukunnan varajäsenen Tuomas Hervan viestin. Viesti koski huolta suurten eläintilojen huonosta maineesta eläinten hyvinvoinnin suhteen. Todettiin, että riskit eläinten hyvinvoinnille ovat erilaiset suurilla ja pienillä tiloilla ja nämä erilaiset riskit tulee tietää. Myös eläinten hyvinvointia edistävät ratkaisut ovat eri tiloilla erilaiset. Eläinsuojeluvalvonnan näkökulmasta ei voida sanoa, että eläinten hyvinvointirismit olisivat erityisen suuret hyvin suurilla tai pienillä tiloilla. Riskitiloina voivat pikimminkin olla keskikokoiset tilat, joita hoidetaan ilman ulkopuolista työvoimaa. Kun eläinten määrää tilalla kasvatetaan, niin samalla tuottajalta vaaditaan myös kasvavaa ammattitaitoa. Keskustelua tilakoosta voidaan jatkaa neuvottelukunnassa siinä yhteydessä, kun keskustellaan eläintuotannon taloudesta. Tilakoko kysymys otetaan esiin tilojen laajentamisen (eläinmäärän kasvun), investointien ja tuottajan jaksamisen kysymysten yhteydessä.

Hevosen rooli tuotantoeläimenä

Keskusteltiin hevosen roolista tuotantoeläimenä. Hevosen roolia tuotantoeläimenä perusteltiin muun muassa seuraavasti: puolet poistuvista hevosista teurastetaan ihmisravinnoksi, hevonen on lopetus- ja lääkityslainsäädännössä tuotantoeläin, hevoset laiduntavat, hevonen pidetään tuotantorakennuksessa, hevosen päivittäisestä hyvinvoinnista vastaa monesti tallinpitäjä, hevosen pitoon voi saada tukia ja hevonen tullaan lääkitsemään paikan päälle. Toisaalta nähtiin hevosen selkeä rooli harrastuseläimenä. Hevosta hoidetaan enemmän kuin tavanomaista tuotantoeläintä, vaikka hevonen ei tuota. Hevosta ei myöskään meillä kasvateta nimenomaan elintarviketuotannollisessa tarkoituksessa. Neuvottelukunta halusi tietää, kuinka suuri osa suomalaisesta hevosenpidosta ja hevosista on mukana liiketaloudellisessa toiminnassa ja kuinka suurta osa hevosistamme pidetään harrastuseläiminä. Saatiin tiedoksi, että kuluvan vuoden toukokuussa pidettiin EU:n ensimmäinen hevosten hyvinvoinnin asiantuntijoiden **kokous**, jossa pohdittiin hevosia koskevaa eurooppalaista hyvinvointilainsäädäntöä. Vuoden loppuun mennessä tullaan antamaan hevosta koskevia hyvinvointisuosituksia.

Naudan lantapanssari

Keskusteltiin naudan hyvinvointia heikentävästä lantapanssarista, joka voi syntyä naudan turkkiin, jos turkkiin kerääntynyttä lantaa ei puhdisteta pois. Päätettiin tehdä asiasta neuvottelukunnan kannanotto. Kannanotossa kiinnitetään huomiota siihen, että lantapanssari on eläimen hyvinvointiongelmaksi. Kannanotossa myös kerrotaan, miten lantapanssareita voi ennaltaehkäistä. Sihteeri valmistelee luonnoksen kannanotoksi seuraavaan kokoukseen yhdessä Taina-Riitta Seppälän kanssa. Valvontanäkökulma ja ETT:n näkökulma otetaan kannanottoon mukaan eli Eviran ja ETT:n edustajat osallistuvat kannanoton luonnosteluun.

Seuraava kokous

Seuraavassa kokouksessa käsitellään maa- ja metsätalousministeriölle toimitettava tuotantoeläinten olennaisten käyttäytymistarpeiden yleinen osa. Seuraavassa kokouksessa käsitellään myös luonnosta neuvottelukunnan kannanotoksi naudan lantapanssarista eläimen hyvinvointiongelmaksi.

Sihteeri järjestää syksyn kokousajankohdista sähköisen doodle kyselyn, jonka tuloksen perusteella seuraava kokous pidetään tiistaina 26.8.2014 klo 10:15–12:15. Kokouspaikkana

on mmm, Mariankatu 23, Helsinki, kokoushuone Kartano (2. krs). Vuoden 2014 muut kokoukset pidetään tiistaina 21.10.2014 ja tiistaina 9.12.2014, molemmat klo 10:15–12:15.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:15.

Helsingissä 26.8.2014

Pöytäkirjan vakuudeksi

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja

Satu Raussi, sihteeri